

**Genoveva FARCAȘ, Marcela GORGAN,
Daniela PALAGA, Elena TUDOSE**

ORTOGRAFIA

PE ÎNȚELESUL ȘCOLARILOR

**Ghid pentru elevii
din învățământul primar**

Ediția a III-a revăzută și adăugită

Cuprins

<i>Argument</i>	9
-----------------------	---

PARTEA ÎNTÂI Secretul ortogramelor

S-A/SA	13
Fișă de lucru	15
Test	16
SAU/S-AU	17
Fișă de lucru	19
Test	20
IA/I-A	21
Fișă de lucru	24
Test	26
IAU/I-AU	27
Fișă de lucru	30
Test	32
NEAM/NE-AM	33
Fișă de lucru	35
Test	37
NEA/NE-A	38
Fișă de lucru	40
Test	42
MAI/M-AI	43
Fișă de lucru	45
Test	46
LA/L-A	47
Fișă de lucru	49
Test	50
MIA/MI-A	51
Fișă de lucru	53

MIE/MI-E și ȚIE/ȚI-E.....	54
Fișă de lucru	57
VIE/VI-E și VII/VI-I.....	59
Fișă de lucru	61
SĂI/SĂ-I.....	62
Fișă de lucru	64
CEA/CE-AI/CE AI.....	65
Fișă de lucru	67
Test	68
DEA/DE A/DE-A.....	70
Fișă de lucru	72
DEAL/DE AL/DE-AL.....	73
Fișă de lucru	74
Test	76
COR/C-OR.....	77
CAȘ/C-AȘ.....	79
SAR/S-AR.....	81
CAR/C-AR.....	83
VAR/V-AR.....	85
Fișă de lucru	87
CAC/C-AI/C-A-I.....	89
MOI/M-OI.....	92
NAI/N-AI.....	94
NUL/NU-L.....	96
Fișă de lucru	98
Test	100
NUMI/NU-MI.....	101
TEI/TE-I.....	103
Fișă de lucru	105
AI/A-I.....	107
AL/A-L.....	109
Fișă de lucru	111
VA/V-A.....	112
Fișă de lucru 1.....	113
Fișă de lucru 2.....	114
Exerciții care conțin alte ortograme.....	115
Cuvinte care se scriu întotdeauna cu liniuță de unire.....	119
Texte propuse pentru transcrieri, dictări.....	120

PARTEA A DOUA
Caruselul cuvintelor buclucașe

CAPITOLUL 1

Scrierea cu <i>ă</i> și <i>î</i>	133
Fișă de lucru	135
Litera <i>x</i>	136
Fișă de lucru	137
Scrierea cu <i>m</i> înainte de <i>p</i> și <i>b</i>	138
Fișă de lucru	140
Cuvinte care conțin consoane duble.....	142
Fișă de lucru	145
Cuvinte care conțin vocale duble.....	147
Fișă de lucru	149
Scrierea cuvintelor care conțin grupurile <i>oa</i> și <i>ua</i>	150
Scrierea cuvintelor care conțin grupurile <i>ia</i> și <i>ea</i>	152
Scrierea cuvintelor care conțin grupul <i>ie</i>	154
Scrierea cuvintelor care conțin grupurile <i>ioa</i> , <i>eoă</i> , <i>eau</i> , <i>iau</i>	156

CAPITOLUL 2

NICIUN/NICI UN/NICIO/NICI O.....	157
ALTĂDATĂ/ALTĂ DATĂ.....	159
ODATĂ/O DATĂ.....	161
DEODATĂ/DE O DATĂ.....	163
NICIODATĂ/NICI O DATĂ.....	165
CÂTEODATĂ/CÂTE O DATĂ.....	167
DEMULT/DE MULT.....	168
DECÂT/DE CÂT.....	171
ALTFEL/ALT FEL.....	173
DEFEL/DE FEL și DELOC/DE LOC.....	175
Fișă de lucru	177
NUMAI/NU MAI și NUMAIDECÂT/NUMAI DE CÂT.....	178
ORICARE/ORICINE/OARECARE/OARECINE.....	180
Alte construcții cu <i>ori</i> sau <i>oare</i>	182
BINEÎNȚELES/BINE ÎNȚELES.....	185
CUMINTE/CU MINTE.....	187

AUGUST/AU GUST.....	188
CUVÂNT/CU VÂNT.....	190
SĂ NU UTTĂMI.....	191
TEST 1.....	195
TEST 2.....	197
TEST 3.....	199
TEST 4.....	201
TEST 5.....	203
NOUTĂȚI ȘI MODIFICĂRI ÎN EDIȚIA A TREIA A <i>DICȚIONARULUI ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ȘI MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE</i>	205
<i>Bibliografie</i>	207

DEA/DE A/DE-A

I. Explicații

Se scrie *dea* într-un cuvânt (fără liniuță de unire) atunci când exprimă o acțiune (verb).

Exemple: Andreea vrea să *dea* examen la matematică.

↓
acțiune

Mihai trebuie să-*i dea* o carte lui Teo.

↓
acțiune

Cuvintele *de a* se scriu fără liniuță de unire atunci când pronunția lor este separată. Atunci când aceste două cuvinte se rostesc într-o singură silabă, scrierea lor se face cu ajutorul liniuței de unire: *de-a*.

Exemple: O vară *de a* mea a plecat la munte.

↓ ↓
O vară *de-a* mea a plecat la munte.

Ideea *de a* merge în excursie este bună.

II. Exerciții

1. Alcătuieste trei exemple de propoziții după modelul dat (citește corect cuvintele *de a* și *de-a*).

▶ Dorința *de a* vizita Parisul este mare. Dorința *de-a* vizita Parisul este mare.

- ▶
- ▶
- ▶

2. Continuă cu încă patru exemple:

- ▶ Ideea *de a* pleca.
- ▶
- ▶
- ▶
- ▶

- ▶ O poezie *de-a* lui.
- ▶
- ▶
- ▶
- ▶

- ▶ Să *dea* o pâine.
- ▶
- ▶
- ▶
- ▶

3. Alcătuieste enunțuri cu fiecare dintre expresiile următoare:

- ▶ *de-a* berbeleacul
- ▶ *de-a* rostogolul
- ▶ *de-a* baba oarba
- ▶ *de-a* tumba

4. Completează enunțurile următoare cu una dintre formele *dea/de-a*.

- ▶ Noi ne dăm rostogolul.
- ▶ Mama vrea să ne tort.
- ▶ O bluză mea s-a rupt.
- ▶ Laura trebuie să bilete!

5. Taie cu o linie forma scrisă greșit.

- ▶ Bunicul a ieșit să *de-a/dea* mâncare la animale.
- ▶ Noi ne dăm *de-a/de* berbeleacul.
- ▶ O vecină *de-a/dea* mamei a plecat în Italia.

6. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare dintre cuvintele *dea, de a, de-a*.
Citește corect aceste cuvinte.

- ▶
- ▶
- ▶

Fișă de lucru

1. Subliniază cuvântul *dea* și ortograma *de-a* în următoarele exemple:

„Anul Nou cu sănătate,
Să vă dea Domnul de toate!”

— Hai să ne jucăm de-a baba oarba!

2. Completează punctele, după caz, cu *dea* ori *de-a*:

▶ rostogolul

▶ bușilea

▶ berbeleacul

▶ să sfaturi

▶ să fructe

▶ să roade

3. Taie cu o linie forma greșită. Scrie corect propozițiile.

▶ Angela vrea să *dea/de-a* examen.

▶ Noi ne jucăm *dea/de-a* școala.

▶ Vom învăța jocul „*dea/de-a* baba oarba”.

▶

▶

▶

4. Formulează câte două enunțuri folosind formele *dea/de-a*.

▶

▶

▶

▶

DEAL/DE AL/DE-AL

I. Explicații

Cuvântul *deal* se scrie fără liniuță de unire atunci când are înțelesul de formă de relief mai joasă decât muntele (substantiv).

Exemplu: Pe *deal* au înflorit salcâmi. (substantiv)

Se scrie *de al* atunci când și pronunția lor este separată.

1 2

Exemplu: Cel *de al* doilea copil a întârziat la concurs.

Se scrie *de-al* cu liniuță de unire când cele două cuvinte se rostesc într-o singură silabă.

Exemplu: Un coleg *de-al* meu a întârziat la concurs.

II. Exerciții

1. Formulează câte un enunț cu fiecare dintre cuvintele *de a* și *de-a*, *de al* și *de-al*.

- ▶
- ▶
- ▶
- ▶

2. Completează enunțurile cu unul dintre cuvintele *de-al/deal*.

- ▶ Ieri, noi am urcat pe un
- ▶ Un câțel tău s-a îmbolnăvit.
- ▶ Pe au apărut florile.
- ▶ Andrei scrie cu un stilou ei.

3. Integrează într-un singur enunț cuvintele *deal*, *de al*, *de-al*.

- ▶

Fișă de lucru

1. Subliniază diferit cuvântul *deal* și ortograma *de-al* din textele care urmează. Explică oral scrierea lor.

„Șirag ne cățaram pe deal, trăgând săniile după noi, șirag ne dădeam drumul la vale.”

(Mihail Sadoveanu, *La sămieuș*)

Un vecin de-al nostru a plantat flori în fața blocului.

M-am întâlnit cu un văr de-al meu la cinematograful.

2. Completează cu forma potrivită: *deal* ori *de-al*.

▶ înalt	▶ văr tău
▶ împădurit	▶ unchi meu
▶ pustiu	▶ coleg meu
▶ înverzit	▶ caiet tău

3. Folosind cuvinte la alegere de la exercițiul 2, alcătuieste propoziții după modelul dat:

- ▶ deal înalt → Azi am urcat un deal înalt.
- ▶
- ▶
- ▶

4. Încercuiește forma corectă:

E toamnă. A început culesul strugurilor. Sus, pe *deal/de-al*, e o podgorie.

Un văr *de-al/deal* meu coboară cu un coș cu struguri. Cel *de-al/deal* doilea coș, adus de Matei, are struguri albi. Coșul lui Matei este deosebit *deal/de-al* vărului meu.

Abia aștept să beau must dulce!

